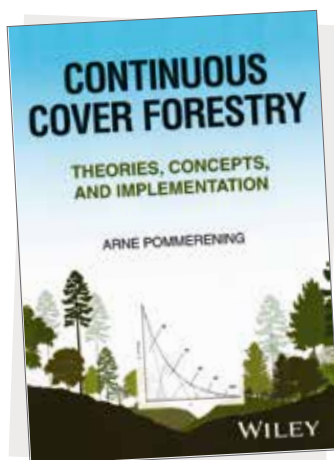

CONTINUOUS COVER FORESTRY: THEORIES, CONCEPTS AND IMPLEMENTATION

Arne Pommerening

Nakladatelství Wiley, London, 2023, 394 stran. ISBN: 978-1-119-89530-5.

Na začátku letošního roku vyšla v britském nakladatelství Wiley výše uvedená publikace (volný český překlad: *Hospodaření v trvalém/nepasečném lese: teorie, koncepty a uplatnění*). Kniha přichází v době, kdy se především ve střední Evropě vede diskuze o tom, do jaké míry se tradiční lesní hospodářství (jehličnaté monokultury obhospodařované pasečným způsobem) za probíhající klimatické změny podílelo na vzniku a rozsahu aktuální kůrovcové kalamity. Text přináší návrh a výzvu: přejít od pasečného hospodářství k hospodářství na bázi trvalé existence strukturovaného lesa, nepřerušovaného holosečí v průběhu jeho vývoje. Autorem publikace je švédský profesor Arne Pommerening, který dnes přednáší lesnictví na švédské zemědělské univerzitě v Umeå. Touto problematikou se zabývá po celou dobu své profesní kariéry, při studiu a působení na univerzitách v Göttingenu, v Curychu, ve Walesu a nyní v Umeå. Hlavním podnětem k napsání knihy mu bylo selhání obecně zavedených

způsobů pasečného hospodaření v jehličnatých monokulturách za probíhající změny klimatu.

Kniha je rozdělena do osmi kapitol, v nichž autor systematicky zpracoval jednotlivé aspekty tématu.

V úvodní kapitole probírá teoretická východiska existence lesa jako vegetační formace a uvádí, jak základní principy uplatnit při jeho pěstování zaměřeném na poskytování užitečných ekosystémových služeb. Popisuje různé typy managementu přirozeně strukturovaného lesa a jejich význam pro charakter a vlastnosti lesa. Navazuje tím na výchozí myšlenky Dauerwaldu A. Möllera (1922), v průběhu uplynulých sta let dále rozvíjené a podporované výsledky výzkumu předních lesnických vědců (u nás například J. Koňšel, 1931).

Druhá kapitola je zaměřena na rozbor okolností, které mohou lesního hospodáře vést k rozhodnutí o zavedení nepasečného způsobu hospodaření. Nejčastěji jde o reakci na následky nějaké neočekávané situace jako polomu nebo jiné kalamity. Třetí kapitola uvádí hlavní způsoby zavedení a další postup realizace nepasečného hospodaření – obnova, podsadby, způsoby provádění probírek a individuální volba kosterních stromů.

Tématem čtvrté a páté kapitoly je struktura lesa. Volba a úpravy struktury jsou nejdůležitější náplní práce s trvalým lesem. Zvolený typ a intenzita obnovních postupů a probírek mají různé dopady na tvarování a vývoj struktury v různých hospodářských formách lesa (clonná seče, maloplošné podrostití hospodářství, výběrné

hospodářství). Znalost postupů práce se strukturou je nejdůležitější součástí kvalifikace lesního hospodáře. Uvedeny jsou výhody i nevýhody jednotlivých zásahů a postupů i jejich ekologické a pěstební důsledky a dopady. Šestá kapitola podává přehled různých způsobů modelování struktury trvalého lesa jako nástroje hospodářského plánování.

V sedmé kapitole autor popisuje, jak nepasečný výběrový management zavádět do praxe, aby naplnil očekávané hospodářské požadavky a další ekosystémové služby.

Závěrečná osmá kapitola je věnována důležitému tématu výuky managementu zaměřeného na výběrové hospodaření v trvalém lese s využitím programu Marteloscope.

Kniha shrnuje soudobé výsledky výzkumu, vyhodnocuje ekologické a provozní aspekty aplikace této metody v provozu lesního hospodářství, rozebírá i ekonomické aspekty tohoto typu hospodaření v lesích. Popisuje způsob provozování metody v různých hospodářských typech lesa (clonná seč, skupinová seč, podrostití a výběrné hospodaření apod.) v různých stanovištních podmínkách. Je přirozené, že nový způsob pěstování lesů zavádí novou, v pasečném hospodaření neobvyklou lesnickou terminologii. Ta je vázána především na základní pojem struktury lesa, její formy, vývoj, klasifikaci. Nepotřebné jsou naopak běžné pojmy pasečného způsobu hospodaření jako obnovní doba, doba obmýtí, terminologie věkových tříd. V procesu obnovy lesa se počítá především s obnovou přirozenou, případně doplňovanou výsadbou chybějících druhů dřevin. Smyslem výchovných zásahů není vytváření uzavřeného zápoje, ale naopak diferenciací struktury, zaměřená na dosažení ekologické a fyzické stability porostu. Zcela nová jsou kritéria pozitivního výběru a hodnocení

klíčové pozice a funkce individuálních kosterních stromů.

Řízení vývoje druhové skladby, věkové a prostorové diferenciací trvalého lesa poskytuje lesnímu hospodáři možnost rozhodovat o účelovém zaměření pěstování lesa a možnost volby cíle hospodaření. Absence holiny spojené s degradací biodiverzity je významným ekologickým přínosem trvalého lesa ve srovnání s lesem pasečným. Skupinový a individuální výběr ve skutečnosti simuluje běžný přirozený výběr a diferenciací struktury lesního porostu.

Pro hospodaření v trvalém lese se nedají uplatnit pevné předpisy a pravidla jako v lese pasečném. Při volbě zásahů se vychází z místních situací a z posouzení očekávaného pozitivního dopadu výběru skupin a kosterních stromů na žádoucí další vývoj struktury porostu. Pozitivní výběr (program Marteloscope) klade poměrně značné nároky na lesního hospodáře. Jeho výsledkem jsou ale dva důležité výstupy: ekologická a fyzická stabilita lesa a podstatné snížení nákladů na obnovu lesa, která se v trvalém lese realizuje převážně přirozeným zmlazováním.

V rozsáhlém seznamu literatury jsou uvedena jen tři česká jména. Vzhledem k jazykové výlučnosti češtiny není divu. Naproti tomu jsou ale v seznamu uvedeni slovinští a někteří polští autoři. Rozsah kůrovcové kalamity, destabilizace lesa a současná příprava nového lesního zákona by měly být pro české lesnictví podnětem k intenzivnějšímu přístupu k řešení tohoto závažného lesnického problému a k úvaze o případném zavedení tohoto způsobu hospodaření (viz například LS Kono-pišťe – V. Ferkl, Arcibiskupské lesy, přístup Pro Silva Bohemica a další). Podnětem ke změně přístupu by mohli být i překlad publikace do češtiny.

Josef Fanta